

शिव छत्रपति शिक्षण संस्था संचलित

राजर्षी शाहू महाविद्यालय स्वायत्त, लातूर

पालि खंदको

बी. ए., बी. एस. सी, बी.कॉम. द्वितीय वर्ष - (S L - पालि)

अभ्यासक्रम

2018-2019

अभ्यासक्रम - B. A; B. COM & B. SC. II Year

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे

पेपर क्र. 3 पालि भाषा, साहित्य व विचारवंत. कोड - U-PSL 305

- 1) पालि भाषेचा काळ, भूप्रदेश, पालि भाषेची उत्पत्ती, इतर भाषेशी तुलना इत्यादी माहिती शिकविणे.
- 2) पालि साहित्य, पालि साहित्याचे प्रकार व वर्गीकरण इत्यादी माहिती शिकविणे.
- 3) पालि साहित्यातील विचारवंत, त्यांचे विचार, जीवन व कार्य इत्यादी माहिती शिकविणे.
- 4) शिलालेख, ताम्रपट, नाणे, शिक्के, प्राचीन चलन, इत्यादी माहिती शिकविणे.
- 5) पालि भाषेचा इतिहास, प्रवास, उदय, अस्त व पुनर्वोदय इत्यादी माहिती शिकविणे.

अभ्यासक्रमाची फलनिष्पत्ती

पेपर क्र. 3 पालि भाषा, साहित्य व विचारवंत. कोड - U & PSL 305

- 1) पालि भाषेचा काळ, भूप्रदेश, पालि भाषेची उत्पत्ती याबाबत इतर भाषेशी तुलना करतात.
- 2) पालि साहित्य, पालि साहित्याचे प्रकार सांगून वर्गीकरण करतात.
- 3) पालि साहित्यातील विचारवंत, त्यांचे विचार, जीवन व कार्य सांगतात.
- 4) शिलालेख, ताम्रपट, नाणे, शिक्के आणि प्राचीन चलन यांची माहिती सांगतात..
- 5) पालि भाषेचा इतिहास, प्रवास, उदय, अस्त व पुनर्वोदयाविषयी माहिती सांगतात.

Sr. No	CODE	SUBJECT	ALLOTTED PERIODS		
U-PSL 305	B.A. B. Com & B.Sc.II Year	Pāli	56 PERIODS		
Paper No. 03	Title of the paper पालि भाषा, साहित्य व विचारवंत. सत्र-तिसरे	L	P	T	
Unit - 1 उत्पत्ती	पालि भाषेची उत्पत्ती- उन्नत्ती, पालि भाषा महत्व, पालि भाषेचा भूप्रदेश, आणि पहिल्या तीन संगीती.	12		02	
	गृहस्थी सस्कृती- संज्ञा, उपासक-उपासिका,				
	अग्रउपासक- अग्रउपासिका, उपासक पंचसील. अष्ट सील.				
Unit - 2 वर्गीकरण	पालि साहित्य, पालि साहित्याचे वर्गीकरण, तिपिटक साहित्य- सुत्तपिटक, विनयपिटक, अभिधम्मपिटक, अनुपिटक साहित्य.	12		02	
Unit - 3 अद्वकथा	अद्वकथा साहित्य, वंस साहित्य, शिलालेख, ताम्रपट, नाणे-शिकके,	12		02	
	विपस्सना आणि अभ्यास सहल.	08 दिवस	08 दिवस	02 दिवस	
Unit - 4 आधुनिक धम्म विचारवंत	विचारवंत - भदन्त आनंद कौसल्यायन, राहूल सांकृत्यायन, जगदिश काश्यप, धम्मनंद कोसंबी आणि डाॅ. बाबासाहेब आंबेडकर, अनागारीक धम्मपाल, कृपाशरण महाथैरो.	08		02	

B.A., B.Com., B.Sc., II Year

पेपर क्र. 3 पालि भाषा, साहित्य व विचारवंत.

कोड - U-PSL 305

अंकीव्हीटी बेस

सत्र -तीसरे

गुण 30

- 1) पालि भाषा- उत्पत्ती, प्रदेश.
- 2) पालि साहित्याची रचना व वर्गीकरण.
- 3) विपस्सना: एक साधना.
- 4) पालि साहित्यातील धम्म संगीती.
- 5) पालि साहित्यातील स्त्रिजीवन.
- 6) पालि साहित्यातील भिक्षूजीवन.
- 7) पालि साहित्यातील भिक्षूजीवन.
- 8) पालि साहित्यातील निसर्ग सौंदर्य
- 9) भगवान बुद्ध जीवन कार्य.
- 10) डाॅ. बाबासाहेब आंबेडकर जीवन कार्य.
- 11) पिटक साहित्याचे महत्त्व.
- 12) अनुपिटक साहित्याचे महत्त्व.
- 13) अडुकथा साहित्य.
- 14) वंस साहित्याचे महत्त्व .
- 15) धम्मपदा चे महत्त्व
- 16) थेरगाथा चे महत्त्व.
- 17) थेरीगाथा चे महत्त्व.
- 18) सुत्तनिपात चे महत्त्व.
- 19) जातक कथा चे महत्त्व.
- 20) दिघनिकाय चे महत्त्व.
- 21) मज्झिमनिकाय चे महत्त्व.
- 22) संयुत्तनिकाय चे महत्त्व.
- 23) अंगुत्तरनिकाय चे महत्त्व.
- 24) खुद्यकनिकाय चे महत्त्व.
- 25) सुत्तपिटक निकाय चे महत्त्व.
- 26) अभिधम्मपिटका चे महत्त्व.
- 27) विनयपिटका चे महत्त्व.
- 28) "विसुद्धमग्गो" चे महत्त्व.
- 29) डाॅ. बाबासाहेब आंबेडकर: जिवन व कार्य.
- 30) भदंत आनंद कौसल्यायन जिवन व कार्य.
- 31) जगदिश काश्यप: जिवन व कार्य.
- 32) राहूल सांकृत्यायन जिवन व कार्य.
- 33) धम्मआनंद कोसंबी:जिवन व कार्य.
- 34) माझे आचार्यजिवन व कार्य. जविन व कार्य.
- 35) आधुनिक विचारवंत,
- 36) पुस्तक समिक्षा

संदर्भ ग्रंथ

- 1) पालि भाषा व साहित्य, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर.
- 2) पालि साहित्याचा इतिहास, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर.
- 3) निवडक जातक कथा, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व कु. स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर
- 4) थेरगाथा, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व कु. स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर.
- 5) थेरीगाथा, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व कु. स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर.
- 6) धम्मपद, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व कु. स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर.
- 7) सुत्रासंग्रह, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व कु. स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर.
- 8) आधुनिक धम्म विचारवंत, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व कु. स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर.

- 9) धम्मपद गाथा आणि अर्थकथा, आचार्य सुर्यकांत भगत.
- 10) सुत्तनिपात, डॉ. विमलकिर्ती.
- 11) थेरगाथा, डॉ. विमलकिर्ती.
- 12) थेरगाथा, डॉ. विमलकिर्ती.
- 13) मिलिन्दपन्हो पालि, डॉ. विमलकिर्ती.
- 14) विनय महावग्ग, राहूल सांकृत्यायन.
- 15) विशुद्धीमग, भदन्त तिस्सवंस,
- 16) पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय.
- 17) पालि साहित्याचा इतिहास, वासुदेव तगारे.

अभ्यासक्रम & B. A, B. COM & B. SC. II Year

अभ्यासक्रमाचे उद्दीष्टे

पेपर क्र. 4 बौद्ध संस्कृती.

कोड - U-PSL 405

- 1) पालि साहित्यातील व्यक्ती, त्यांचे समाजात स्थान व दर्जा, शील उपासकांचे व भिक्षूंचे विनय इत्यादीची माहिती शिकवणे.
- 2) पालि साहित्यातील राजे - महाराजे, त्यांचे राज्य व प्रशासन कार्य, इत्यादीची माहिती शिकवणे.
- 3) पालि साहित्यातील दर्शनिय स्थळे, प्रतिके, विद्यापीठे इत्यादी माहिती शिकवणे.
- 4) पालि साहित्यातील विचार, सुविचार, निती, व तत्वज्ञान इत्यादीची माहिती शिकवणे.
- 5) प्राचीन भारतीय संस्कृतीचा, बौद्ध संस्कृतीचा अभ्यास करण्यास शिकवणे.

अभ्यासक्रमाची फलनिष्पत्ती

पेपर क्र. 4 बौद्ध संस्कृती.

कोड - U-PSL 405

- 1) पालि साहित्यातील व्यक्ती, त्यांचे समाजात स्थान व दर्जा, शील उपासकांचे व भिक्षु-भिक्षुनींचे विनय यांची माहिती सांगतात.
- 2) पालि साहित्यातील राजे - महाराजे, त्यांचे राज्य व प्रशासन कार्याची माहिती सांगतात..
- 3) पालि साहित्यातील दर्शनिय स्थळे, प्रतिके, विद्यापीठे यांची माहिती सांगतात..
- 4) पालि साहित्यातील विचार, सुविचार, निती, व तत्वज्ञानाची माहिती सांगून आचरणात आणतात.
- 5) प्राचीन भारतीय संस्कृतीचा, बौद्ध संस्कृतीचा अभ्यासतात.

Sr. No	CODE	SUBJECT	ALLOTTED PERIODS		
U-PSL 405	B. A. , B. COM, B. SC 2	Pali	56 PERIODS		
PAPER NO 4	TITLE OF THE PAPER बौद्ध संस्कृती सत्र - चैथे		L	P	T
Unit - 1 श्रमण-गृहस्थ	श्रमण संस्कृती - श्रामणेर, थेरो, महाथेरो, अर्हत. प्रव्रज्या, उपसंपदा. भिक्खु-भिक्खुनी विनय. गृहस्थी संस्कृती - संज्ञा, उपासक - उपासिका, अग्रउपासक- अग्रउपासिका, उपासक पंचसील. अष्ट सील.		08	00	00
Unit - 2 बौद्ध राजे	1) राजा शुद्धोधन, 2) राजा बिंबिसार, 3) राजा प्रसेनजीत 4) राजा अजातशत्रु, 5) सम्राट अशोक, 6) राजा मिलिन्द 7) राजा कनिष्क, 8) राजा हर्षवर्धन.				
Unit - 3 प्रतिके व दर्शनिय स्थळे	प्रतिके - चेतिय, थुप, विहार, लेणी. दर्शनिय स्थळे- लुम्बिनी, बुद्धगया, सारनाथ, कुसीनारा आणि श्रावस्ती. विद्यापीठे- 1) नालंदा, 2) तक्षशिला, 3) वल्लभी, 4) विक्रमशिला, 5) ओदंतपुरी.		12	00	04
Unit - 4 तत्त्वज्ञान	तत्त्वज्ञान- 1) तिसरण, 2) पंचसील,3) चत्तारिअरियसच्चानि, 4) अरियो अठ्ठगिकोमग्गो, 5) कम्मविपाको, 6) तिलक्खण 7) पुनब्भव, 8) पारमिता, 9) निब्बान.		10	00	00
	अभ्यास सहल		08		
			दिवस		

B. A., B. COM., B. SC., II Year
पेपर क्र. 4 बौद्ध संस्कृती. कोड - U-PSL 405
अंकटीव्हीटी बेस

सत्र - चौथे

गुण 30

- 1) प्राचीन बौद्ध स्थळे.
- 2) बौद्ध स्तूप व त्याचा इतिहास.
- 3) मी पाहिलेली अजिंठा लेणी.
- 4) भारतातील लेणी व तिचा इतिहास.
- 5) माझी अभ्यास सहल.
- 6) मी पाहिलेली वरूळ लेणी
- 7) मी पाहिलेली कार्ले-भाजे लेणी
- 8) औरंगाबाद जिल्ह्यातील लेणी
- 9) मी पाहिलेली जुन्नर लेणी
- 10) मी पाहिलेली कान्हेरी लेणी
- 11) चार दर्शनीय स्थळे.
- 12) महाराष्ट्रातील शिल्पवैभव.
- 13) प्राचीन बौद्ध विद्यापीठे
- 14) बौद्ध राजांची प्रशासकीय व्यवस्था.
- 15) सम्राट अशोक, व्यक्ती आणि कार्य.
- 16) राजा प्रसेनजित व्यक्ती आणि कार्य.
- 17) राजा हर्षवर्धन व्यक्ती आणि कार्य.
- 18) राजा कनिष्क व्यक्ती आणि कार्य.
- 19) राजा शुद्धोधन व्यक्ती आणि कार्य.
- 20) राजा अजातशत्रु व्यक्ती आणि कार्य.
- 21) राजा बिंबिसार व्यक्ती आणि कार्य.
- 22) राजा मिलिन्द व्यक्ती आणि कार्य.
- 23) प्राचीन बौद्ध शिक्षण पद्धती.
- 24) जातक कथेतील जनजीवन.
- 25) दुखः, अनित्य अनात्म.
- 26) पालि साहित्यातील तत्त्वज्ञान.
- 27) भिक्खुनी व त्यांची आचारसंहिता.
- 28) भिक्खु व त्यांची आचारसंहिता.
- 29) पालि साहित्यातील तत्त्वज्ञान.
- 30) श्रावस्ती येथे बुद्धाने दिलेला उपदेश.
- 31) शिलालेखाचा अभ्यास.
- 32) बौद्ध राजांची नाणी: चिकित्सक अभ्यास.
- 33) लुंबीनी सविस्तर वर्णन करा.
- 34) बुद्धगयाचे सविस्तर वर्णन करा.
- 35) सारनाथ सविस्तर वर्णन करा.
- 36) कुशिनाराचे सविस्तर वर्णन करा.
- 37) ओदंतपुरी विद्यापिठ निबंध लिहा.
- 38) विक्रमशिला विद्यापिठ निबंध लिहा.
- 39) वल्लभी विद्यापिठ निबंध लिहा.
- 40) तक्षशिला विद्यापिठ निबंध लिहा.
- 41) नालंदा विद्यापिठ निबंध लिहा.
- 42) प्रव्रज्या-उपसंपदा सविस्तर वर्णन करा.
- 43) भिक्षू-भिक्षुणी:सविस्तर वर्णन करा.

संदर्भ ग्रंथ

- 1) बौद्ध संस्कृती, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व कु. स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर.
- 2) बौद्ध तत्त्वज्ञानाची आवश्यकता आणि वास्तवता, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व कु. स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर.
- 3) बौद्ध राजे, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व कु. स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर.
- 4) प्राचीन बौद्ध विद्यापीठे, प्रा. डॉ. एस. एम. सोनोने व कु. स्नेहा सोनोने, तथागत प्रकाशन, लातूर.
- 5) बौद्ध राजे, बौद्ध विद्यापीठे आणि चिनी प्रवासी, प्रा. भीमराव पाटील, लातूर
- 6) विनयपिटक, नवनालंदा महाविहार, नालंदा

7) जातक, आनंद कौयल्यायन,